

**Η φιλοξενία της περιοδικής έκθεσης «Αρχαιοκαπηλία Τέλος»
στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας**

*Γεώργιος Ρήγιος, αρχαιολόγος, Αναπλ. Προϊστάμενος ΑΒ' ΕΠΚΑ
Αντωνία Τζωρτζάτου, αρχαιολόγος – Θεοδώρα Λάζου, ιστορικός, ΑΒ' ΕΠΚΑ*

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας, συνεχίζοντας τον κύκλο φιλοξενίας περιοδικών εκθέσεων που είχαν ήδη παρουσιαστεί με μεγάλη επιτυχία -λόγω της πρωτοτυπίας και του ιδιαίτερου θέματος που διαπραγματεύονταν- σε άλλα μουσεία ή πολιτιστικούς χώρους στην Ελλάδα και το εξωτερικό, φιλοξενεί στους χώρους του -από 12 Απριλίου έως 30 Ιουνίου 2014- την έκθεση εποπτικού υλικού και αρχαιολογικών ευρημάτων «Αρχαιοκαπηλία Τέλος».

Ο βασικός κορμός της έκθεσης περιλαμβάνει εποπτικό υλικό που υλοποιήθηκε από το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης και τη Διεύθυνση Τεκμηρίωσης & Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού και παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Εμπειρογνομόνων για την Επιστροφή Πολιτιστικών Αγαθών, που έλαβε χώρα στην Αθήνα και την Αρχαία Ολυμπία τον περασμένο Οκτώβριο. Το υλικό αυτό αποτελεί προσαρμογή -στη λογική μιας περιοδεύουσας/μετακινούμενης έκθεσης- των συνοδευτικών κειμένων της μεγάλης, ομότιτλης, έκθεσης που διοργανώθηκε και φιλοξενήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης από τον Απρίλιο του 2012 έως τον Ιούνιο του 2013.

Για τις ανάγκες φιλοξενίας της έκθεσης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας κρίθηκε σκόπιμος ο εμπλουτισμός της με σχετικές ενότητες αρχαιολογικών εκθεμάτων, προϊόντων αρχαιοκαπηλικής δράσης και παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων στην περιοχή της Θεσπρωτίας.

Τις προηγούμενες δεκαετίες, όταν ακόμη η αρχαιολογική έρευνα στην περιοχή ήταν σε πρώιμο στάδιο και το έργο της αρχαιολογικής εποπτείας ιδιαίτερα δύσκολο, τα κρούσματα των λαθρανασκαφών ήταν συχνά και εκτεταμένα. Παράλληλα στην Ηγουμενίτσα, βασικό λιμάνι και διαμετακομιστικό κόμβο της ΒΔ Ελλάδας, έχει καταγραφεί ένας μεγάλος αριθμός συλλήψεων αρχαιοκαπήλων και κατασχέσεων αρχαιοτήτων που προορίζονταν για παράνομη διακίνηση μέσω του Λιμένα Εξωτερικού.

Από τις πάμπολλες υποθέσεις που έλαβαν χώρα στην περιοχή, επιλέχθηκαν **τέσσερις**, οι περισσότερες αντιπροσωπευτικές, για να παρουσιάσουν τις ποικίλες διαστάσεις και τις επιπτώσεις της μάστιγας της αρχαιοκαπηλίας.

Τον **Σεπτέμβριο του 1985** σημειώνεται η πρώτη, μεγάλης έκτασης, υπόθεση αρχαιοκαπηλικής δράσης σε αρχαιολογικές θέσεις της Θεσπρωτίας που έλαβε δημοσιότητα και είχε επιτυχή έκβαση, καθώς οι υπαίτιοι συνελήφθησαν, τα κλαπέντα αρχαία αντικείμενα κατασχέθηκαν και η υπόθεση ακολούθησε τη δικαστική οδό. Οι τρεις δράστες, κάτοικοι Θεσπρωτίας και Πρέβεζας, κάνοντας χρήση ανιχνευτή μετάλλων, διενήργησαν εκτεταμένες λαθρανασκαφές σε τέσσερις αρχαιολογικές θέσεις της Θεσπρωτίας (Γίτανα, Ελέα, Πύργο Ραγίου και Μαστιλίτσα). Κατά την επ' αυτοφώρω σύλληψη και την κατ' οίκον έρευνα που ακολούθησε, κατασχέθηκαν εβδομήντα αντικείμενα που προέρχονταν, στην πλειονότητά τους, από τις παραπάνω θέσεις. Η χρηματική αξία των ευρημάτων εκτιμήθηκε τότε σε 400.000 δρχ., ωστόσο οι ζημιές που προκλήθηκαν στους αρχαιολογικούς χώρους ήταν

ανυπολόγιστες, καθώς είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών αρχαιολογικών δεδομένων και ιστορικών τεκμηρίων.

Τα αντικείμενα που κατασχέθηκαν περιλαμβάνουν:

- σιδερένιες αιχμές δοράτων (9^{ος}~ 4^{ος} αι. π.Χ.)
- πήλινη κύλικα (6^{ος}~5^{ος} αι. π.Χ.)
- χάλκινη λαβή αγγείου (4^{ος} αι. π.Χ.)
- χάλκινα μικροαντικείμενα (6^{ος} αι. π.Χ. έως πρώιμοι βυζαντινοί χρόνοι)
- σιδερένια καρφιά και
- πενήντα ένα (51) νομίσματα που χρονολογούνται από την ελληνιστική εποχή έως τους νεότερους χρόνους.

Τις δεκαετίες που ακολούθησαν πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες συστηματικού και σωστικού χαρακτήρα και εργασίες στο πλαίσιο έργων Ανάδειξης - Ανάπλασης στους παραπάνω χώρους, μέσα από τις οποίες έχει προκύψει μία σαφής εικόνα για τον χαρακτήρα, την έκταση και τη διάρκεια κατοίκησής τους, ενώ τρεις από τους χώρους αυτούς (Γίτανα, Ελέα, Πύργος Ραγίου) έχουν πλέον καταστεί επισκέψιμοι. Ακόμη όμως και σήμερα παραμένει άγνωστη η ακριβής θέση εύρεσης των κατασχεθέντων αντικειμένων και μόνο υποθέσεις μπορούν να γίνουν για την προέλευση ορισμένων εξ αυτών. Εκτός από τη χάλκινη λαβή αγγείου που προέρχεται από τα Γίτανα, η οποία κατασχέθηκε κατά την επ' αυτοφώρω σύλληψη των δραστών, με σχετική βεβαιότητα μπορούμε πλέον να συνδέσουμε την κύλικα, το χάλκινο άνθος λωτού και τις τρεις σιδερένιες αιχμές δοράτων με τον αρχαιολογικό χώρο της Μαστιλίτσας, καθώς οι μετέπειτα αρχαιολογικές έρευνες έχουν δώσει παρόμοια -χρονολογικά και τυπολογικά- ευρήματα.

Στις **5 Φεβρουαρίου 1992** σημειώνεται μία μεγάλης εμβέλειας υπόθεση αρχαιοκαπηλίας, εμπορίας, παράνομης διακίνησης και εξαγωγής αρχαιοτήτων. Στα χέρια των τριών δραστών που συνελήφθησαν στο Λιμάνι Εξωτερικού της Ηγουμενίτσας κατασχέθηκαν **3.420 αντικείμενα** που προορίζονταν για παράνομη εξαγωγή μέσω της Αγκώνας της Ιταλίας. Αυτά είχαν συσκευαστεί επιμελώς σε δέματα και είχαν τοποθετηθεί σε κρύπτες στις θύρες και κάτω από τα καθίσματα του αυτοκινήτου. Οι δράστες, κάτοικοι Θεσσαλίας και Μακεδονίας, φαίνεται ότι ήταν μέλη μίας οργανωμένης σπείρας αρχαιοκαπήλων που δρούσε όχι μόνο στις περιοχές αυτές αλλά και σε άλλα μέρη της Ελλάδας, όπως Κυκλάδες και Στερεά Ελλάδα.

Η συνολική χρηματική αξία των αντικειμένων, σύμφωνα με την έκθεση της τριμελούς εκτιμητικής επιτροπής, είχε υπολογισθεί σε 38.488.400 δρχ. Στον κατάλογο των κατασχεθέντων αντικειμένων συμπεριλαμβάνονταν μεταξύ άλλων:

- μαρμάρινα ειδώλια και αγγείο της Πρωτοκυκλαδικής περιόδου¹
- πήλινα ειδώλια νεολιθικής εποχής και σανιδόμορφα βοιωτικά ειδώλια του 6^{ου} αι. π.Χ.
- χάλκινα ειδώλια και προτομές (ιππείς, ίπποι, Ηρακλής, Πάνας, γυναικείες μορφές)
- χάλκινα εξαρτήματα και μικροαντικείμενα διαφόρων εποχών
- δύο μελανόμορφα αγγεία του 6^{ου} και 5^{ου} αι. π.Χ.²

¹ Τα τρία (3) μαρμάρινα ειδώλια και ο μαρμάρινος κρατηρίσκος («κανδήλα») Πρωτοκυκλαδικής περιόδου παρέμειναν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κέρκυρας και εκθέτονταν μέχρι πρόσφατα στη Μόνιμη Έκθεση Αρχαιοτήτων του μουσείου, ενώ έχουν συμπεριληφθεί και στη Μουσειολογική Μελέτη Επανάκτησης των αρχαιοτήτων σε αυτό μετά την ανακαίνισή του.

- λίθινα γλυπτά ρωμαϊκών χρόνων
- γυάλινα αγγεία
- βυζαντινός σταυρός.

Εντυπωσιακό είναι το σύνολο των νομισμάτων τα οποία πλησιάζουν σε αριθμό τα 3.400 και περιλαμβάνουν³:

- θησαυρό ογδόντα έξι (86) αργυρών τετραδράχμων - μεταθανάτιες κοπές Μ. Αλεξάνδρου
- είκοσι εννέα (29) αργυρά και χάλκινα νομίσματα, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων
- τέσσερα (4) χρυσά βυζαντινά υπέρπυρα
- θησαυρό 3.266 δηναρίων-τορνεσίων του 14^{ου} αι. μ.Χ., κοπές Πριγκίπων της Αχαΐας και Δουκών Αθηνών.

Η **τρίτη υπόθεση (2005)** αφορά την κατάσχεση τριών αρχαίων αντικειμένων στα χέρια των δραστών, υπηκόων της FYROM, πριν εκείνοι αναχωρήσουν από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας για την Αγκώνα της Ιταλίας, στις **7 Απριλίου 2005**.

Τα τρία αντικείμενα -μία χάλκινη πόρπη του 9^{ου} αι. π.Χ., ένα χάλκινο αγαλματίδιο Ερμής των ύστερων ρωμαϊκών χρόνων και ένα πήλινο μικρογραφικό άρμα πάνω στο οποίο στέκεται ειδώλιο γυναικείας μορφής- προέρχονται, πιθανότατα, από την περιοχή της Σερβίας. Το πήλινο άρμα έχει ένα πολύ κοντινό παράλληλο που εκτίθεται στο Μουσείο της Πόλης Βίρσατς (Vršac), στην επαρχία της Βοϊβοντίνας της Σερβίας και το οποίο προέρχεται από την ανασκαφή νεκροταφείου της Μέσης Εποχής Χαλκού (16^{ος} - 13^{ος} αι. π.Χ.). Η χρηματική αξία των αντικειμένων είχε υπολογισθεί από την εκτιμητική επιτροπή σε 30.000 Ευρώ.

Πέντε χρόνια αργότερα, στις **8 Απριλίου 2010**, κατασχέθηκαν από τις διοικητικές αρχές της Ηγουμενίτσας δύο χάλκινα μινωικά ειδώλια, αμέσως μετά την αγοραπωλησία έναντι του τιμήματος των 20.000 Ευρώ. Η συναλλαγή έλαβε χώρα στην πλατεία Δημαρχείου Ηγουμενίτσας. Εδώ είχε κανονιστεί η συνάντηση με τον υποψήφιο αγοραστή, μετά τις αποτυχημένες προσπάθειες του κατόχου των αντικειμένων, κατοίκου Κέρκυρας, να τα πουλήσει εκεί. Η αστυνομία, ωστόσο, που παρακολουθούσε από καιρό τις κινήσεις του, του είχε στήσει παγίδα, καθώς ο αγοραστής ήταν μυστικός αστυνομικός της Υποδιεύθυνσης Ασφαλείας Ηγουμενίτσας. Κατά τη σύλληψή του ο δράστης αρνήθηκε κάθε πληροφορία και επικαλέστηκε ότι τα αγαλματίδια είχαν φθάσει στον ίδιο τυχαία. Η αστυνομία δεν απέκλεισε τότε το ενδεχόμενο να υπάρχει κύκλωμα, το οποίο διοχετεύει αρχαία σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και χρησιμοποιεί ντόπιους για την πώλησή τους.

Τα δύο μινωικά ειδώλια, ένα ανδρικό και ένα γυναικείο, απεικονίζουν λατρευτές σε στάση δέησης και χρονολογούνται στη Νεοανακτορική περίοδο (1700~1450 π.Χ.). Ειδώλια αυτού του τύπου ήταν συνήθη αφιερώματα των πιστών στα λεγόμενα ιερά κορυφής, υπαίθρια μινωικά ιερά σε απόκρημνα σημεία βουνών. Πλήθος ιερών κορυφής έχουν ερευνηθεί στην Κρήτη (Πισκοκέφαλο, Τραόσταλος, Πετσοφάς, Βρύσινας, Κόφινας, Γιούχτας, Μαζάς κ.α.), απ' όπου έχουν έρθει στο φως 171 χάλκινα ειδώλια λατρευτών. Τα μινωικά ιερά της Κρήτης έχουν υποστεί εκτεταμένη σύληση, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την εμφάνιση ειδωλίων αυτού του τύπου στις δημοπρασίες μεγάλων Οίκων (Christie's,

² Κατά τον πρόσφατο εμπλουτισμό και επανεξέταση των στοιχείων καταγραφής των δύο αγγείων διαπιστώθηκε ότι πρόκειται, πιθανότατα, για κίβδηλα.

³ Το σύνολο των νομισμάτων μεταφέρθηκε από το Νομισματικό Μουσείο στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας για να εκτεθεί -στο πλαίσιο της εν λόγω έκθεσης- αντιπροσωπευτικού μέρους αυτών.

Sothebys), σε τιμές που φθάνουν τα 6.000 Ευρώ. Το μοναδικό ασύλητο ιερό αυτής της κατηγορίας, εκτός Κρήτης, στο οποίο αποκαλύφθηκαν 83 ειδώλια λατρευτών, βρίσκεται στον «Άγιο Γεώργιο στο Βουνό», κοντά στον Αβλέμονα Κυθήρων.

Στην έκθεση αυτή, με θέμα την αρχαιοκαπηλία, δεν θα μπορούσε να μην συμπεριληφθεί η παρουσίαση του χρονικού του λεγόμενου «Θησαυρού της Παραμυθιάς». Η ιστορία αυτή ξεκινάει στα τέλη του 18^{ου} αιώνα στην περιοχή της Φωτικής, κοντά στην Παραμυθιά, όπου αποκαλύφθηκε τυχαία ένα εντυπωσιακό σύνολο από χάλκινα, ως επί το πλείστον, αγαλματίδια και ανάγλυφα.

Τα αντικείμενα, εξαιρετα δείγματα αρχαίας τορευτικής τέχνης, αγοράστηκαν στη συνέχεια από έναν χαλκωματά στα Γιάννενα. Όσα γλίτωσαν από το καμίνι, έπεσαν στην αντίληψη ενός Έλληνα εμπόρου, ο οποίος είχε δει παρόμοιες μορφές σε ένα «μουσείο» Ρώσου ανωτέρας τάξης. Αφού έκανε την αγορά, έστειλε ένα δείγμα στον σύνδεσμό του στην Αγία Πετρούπολη. Ενδιαφέρον έδειξε η Αυτοκράτειρα Αικατερίνη Β΄ (1729 -1796), αλλά πέθανε πριν ολοκληρωθεί η αγοραπωλησία. Στη συνέχεια τα ευρήματα μοιράστηκαν σε διάφορους εμπόρους έργων τέχνης και τα περισσότερα περιήλθαν, μετά από μία σειρά συναλλαγών, στην κατοχή των Άγγλων συλλεκτών Richard Payne-Knight και John Hawkins.

Το σημαντικό αυτό εύρημα, ο λεγόμενος «θησαυρός» της Παραμυθιάς, γίνεται αμέσως γνωστό στον δυτικό κόσμο μέσα από τη δημοσίευσή του σε καταλόγους αντικειμένων αρχαίας ελληνικής τέχνης από ιδιωτικές συλλογές που εκδίδει η «αρχαιόφιλη» Εταιρεία των Dilettante στο Λονδίνο, αλλά και τις περιγραφές των Άγγλων, κυρίως, περιηγητών που επισκέπτονταν τότε συστηματικά τις δυτικές κτήσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Από το σύνολο των είκοσι τριών (23) αντικειμένων, τα οποία με σχετική βεβαιότητα προσγράφονται στην ομάδα της Παραμυθιάς και σώζονται ως τις μέρες μας, δεκαπέντε (15) βρίσκονται σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου, δύο (2) στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κωνσταντινούπολης, ενώ τα υπόλοιπα έξι (6) κατέληξαν στη Ρωσία και έκτοτε αγνοείται η τύχη τους.

Αινιγματική παραμένει η εύρεση του συνόλου στην περιοχή της Φωτικής, της ρωμαϊκής αποικίας που ιδρύθηκε τον 1^ο αι. π.Χ., καθώς τα ευρήματα εκτείνονται χρονολογικά από τους ελληνιστικούς χρόνους έως τον 2^ο αι. μ.Χ. Πιθανότατα, συγκεντρώθηκαν κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο για να κοσμήσουν κάποια πλούσια ιδιωτική οικία ή οικιακό ιερό. Τα ευρήματα απεικονίζουν θεότητες και μυθολογικά πρόσωπα, ακολουθώντας γνωστά πρότυπα του 5^{ου} και 4^{ου} αι. π.Χ. με αναφορές στο Φειδία και τον Λύσιππο.

Κατά τη διάρκεια φιλοξενίας της έκθεσης, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν παράλληλες δράσεις με ενημερωτικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

Προκειμένου να παρουσιαστούν οι διάφορες προεκτάσεις του ζητήματος της αρχαιοκαπηλίας και να γίνει αντιληπτό από το κοινό ότι η προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί υπόθεση και ευθύνη όλων μας, τα εγκαίνια της έκθεσης πλαισιώθηκαν με κύκλο ομιλιών από εκπροσώπους των διοργανωτών που έθιξαν διάφορες πτυχές του προβλήματος και ανέπτυξαν το πλαίσιο προστασίας των αρχαιοτήτων⁴.

⁴ Το παρόν κείμενο αποτελεί προσαρμογή της ομότιτλης ανακοίνωσης που παρουσιάστηκε τη βραδιά των εγκαίνιων της περιοδικής έκθεσης "Αρχαιοκαπηλία Τέλος", στις 12 Απριλίου 2014.

Παράλληλα, για τους φίλους του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηγουμενίτσας υλοποιείται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Ένας θησαυρός από χρυσό»⁵. Βασικός στόχος του προγράμματος αποτελεί, μέσω μίας διαθεματικής προσέγγισης του εποπτικού υλικού και των εκθεμάτων που πλαισιώνουν την έκθεση, η ανάδειξη των διαστάσεων της μάστιγας της αρχαιοκαπηλίας και η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αρχικά σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε, κατά το διάστημα Απριλίου-Μαΐου, για μαθητές των τριών τελευταίων τάξεων του Δημοτικού. Επιδιώκοντας, στη συνέχεια, το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας να διευρύνει τις ομάδες κοινού στις οποίες απευθύνονται οι εκπαιδευτικές του δράσεις, πειραματίστηκε να προσαρμόσει το υλικό αναφοράς και τις δραστηριότητες στις απαιτήσεις ενός οικογενειακού προγράμματος. Πέρα από τον βασικό στόχο, επιμέρους επιδιώξεις του εν λόγω οικογενειακού προγράμματος αποτελούν η ανάπτυξη της συνεργατικής έρευνας μεταξύ των μελών κάθε οικογένειας, η συλλογή στοιχείων για επιλεγμένα ευρήματα της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου και η δημιουργική σύνθεσή τους. Το μεγάλο ενδιαφέρον συμμετοχής και τα θετικά σχόλια όσων συμμετείχαν, αποτελούν τη μεγαλύτερη επιβράβευση αυτής της προσπάθειας.

Το πρώτο μέρος του εν λόγω εκπαιδευτικού προγράμματος περιλαμβάνει προβολή οπτικοακουστικού υλικού για τη γνωστή υπόθεση του «Θησαυρού των Αηδονιών», ενός συνόλου από χρυσά κοσμήματα που εκλάπη από μυκηναϊκό νεκροταφείο στα Αηδόνια της Νεμέας, κατέληξε στη Νέα Υόρκη, όπου επρόκειτο να δημοπρατηθεί, και επαναπατρίστηκε το 1996. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που ακολουθούν εστιάζουν στη γνωριμία με την επιστήμη της αρχαιολογίας και την ορθή διαδικασία τεκμηρίωσης των αρχαιολογικών ευρημάτων, σε αντιδιαστολή με τη λεηλασία των αρχαιολογικών θέσεων και τη διαρπαγή αρχαίων αντικειμένων από το περιβάλλον εύρεσής τους.

Μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων και στοχευμένες δραστηριότητες, οι οποίες αξιοποιούν ποικίλες εκπαιδευτικές μεθόδους (*μαιευτική μέθοδος - ερωταποκρίσεις, δεικτική - χρήση εποπτικού υλικού, παρατήρηση αντικειμένων, ανάληψη ρόλων*), το πρόγραμμα εμπλέκει ενεργά τους συμμετέχοντες, ενθαρρύνοντας την παρατηρητικότητά τους, την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης και τη διατύπωση προσωπικών ερμηνειών και ερωτημάτων/προβληματισμών, έχοντας ως στόχο αυτοί να αντιληφθούν τη διαφορά ανάμεσα στην αρχαιολογική-ιστορική-κοινωνική πληροφορία που παρέχει ένα αρχαιολογικό εύρημα σε αντιδιαστολή με τη λογική της συλλογής αντικειμένων ως έργων τέχνης.

Η παρουσίαση της έκθεσης «Αρχαιοκαπηλία Τέλος» στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας πραγματοποιείται με τη συνεργασία του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης και της Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης & Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, την ευγενική προσφορά του Επιμελητηρίου Θεσπρωτίας, του ξενοδοχείου Jolly Hotel, του κέντρου εστίασης “Restaurant Alekos” και των εκδόσεων ΑΓΡΑ και με την υποστήριξη επικοινωνίας από τους δικτυακούς τόπους archaeology & arts και thespro.gr, το περιοδικό Άπειρος Χώρα και το Ράδιο Ηγουμενίτσα 89.2 FM.

⁵ Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ένας θησαυρός από χρυσό» αποτελεί προσαρμογή της αντίστοιχης ομότιτλης ενότητας του εκπαιδευτικού πακέτου με θέμα την παράνομη διακίνηση αρχαιοτήτων, που υλοποίησε το τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Τ.Ε.Ι. Αθήνας, στο πλαίσιο του προγράμματος “Witness the Past: Education Programs for the Public and Cultural Heritage Professionals on Illicit Trafficking of Antiquities”.

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1985

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1992

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1992

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1992

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1992

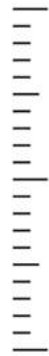
Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 1992

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 2005

Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας 2010

Εικ. 1. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Σεπτέμβριος 1985.** Μέρος των αντικειμένων που κατασχέθηκαν στα χέρια των δραστών: πήλινη κύλικα (6^{ος}~5^{ος} αι. π.Χ.), σιδερένιες αιχμές δοράτων (9^{ος}~ 4^{ος} αι. π.Χ.), χάλκινη λαβή αγγείου (4^{ος} αι. π.Χ.), χάλκινα μικροαντικείμενα (6^{ος} αι. π.Χ. έως πρώιμοι βυζαντινοί χρόνοι) και δύο από τα 51 νομίσματα που χρονολογούνται στην ελληνιστική εποχή.

Εικ. 2. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Φεβρουάριος 1992.** Χάλκινα ειδώλια και προτομές (ιππείς, ίπποι, Ηρακλής, Πάνας, γυναικείες μορφές).

Εικ. 3. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Φεβρουάριος 1992.** Λίθινα γλυπτά ρωμαϊκών χρόνων.

Εικ. 4. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Φεβρουάριος 1992.** Μελανόμορφα αγγεία του 6^{ου} και 5^{ου} αι. π.Χ.

Εικ. 5. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Φεβρουάριος 1992.** Χάλκινα εξαρτήματα και μικροαντικείμενα διαφόρων εποχών.

Εικ. 6. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Φεβρουάριος 1992.** Πήλινα ειδώλια νεολιθικής εποχής και σανιδόμορφα βοιωτικά ειδώλια του 6^{ου} αι. π.Χ.

Εικ. 7. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Απρίλιος 2005.** Πήλινο μικρογραφικό άρμα πάνω στο οποίο στέκεται ειδώλιο γυναικείας μορφής.

Εικ. 8. Υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. **Απρίλιος 2010.** Χάλκινα μινωικά ειδώλια λατρευτών σε στάση δέησης (Νεοανακτορική περίοδο, 1700~1450 π.Χ.).